

**VIỆN HÀN LÂM KHOA HỌC VÀ CÔNG NGHỆ VIỆT NAM
VIỆN SINH THÁI VÀ TÀI NGUYÊN SINH VẬT**

NGUYỄN THỊ ĐẸP

**NGHIÊN CỨU TÍNH ĐA DẠNG CÂY THUỐC
THUỘC NGÀNH NGỌC LAN (MAGNOLIOPHYTA)
TẠI KHU BẢO TỒN SAO LA, TỈNH THỪA THIÊN HUẾ**

LUẬN VĂN THẠC SĨ SINH HỌC

HÀ NỘI - 2018

**VIỆN HÀN LÂM KHOA HỌC VÀ CÔNG NGHỆ VIỆT NAM
VIỆN SINH THÁI VÀ TÀI NGUYÊN SINH VẬT**

NGUYỄN THỊ ĐẸP

**NGHIÊN CỨU TÍNH ĐA DẠNG CÂY THUỐC
THUỘC NGÀNH NGỌC LAN (MAGNOLIOPHYTA)
TẠI KHU BẢO TỒN SAO LA, TỈNH THỪA THIÊN HUẾ**

Chuyên ngành: Thực vật học

Mã số: 8 42 01 11

LUẬN VĂN THẠC SĨ SINH HỌC

Người hướng dẫn khoa học: TS. VŨ TIẾN CHÍNH

HÀ NỘI - 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu nêu trong luận văn là trung thực, không sử dụng số liệu của tác giả khác khi chưa được công bố hoặc chưa được sự đồng ý. Những kết quả nghiên cứu của tác giả chưa từng được công bố trong bất kỳ một công trình nào khác./.

Tác giả

Nguyễn Thị Đẹp

LỜI CẢM ƠN

Tác giả xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến **TS. Vũ Tiến Chính**, Bảo tàng Thiên nhiên Việt Nam, Viện Hàn lâm Khoa học và Công nghệ Việt Nam đã giúp đỡ định hướng đề tài nghiên cứu và tận tình hướng dẫn tác giả trong suốt quá trình thực hiện luận văn.

Tôi xin bày tỏ lòng cảm ơn sâu sắc tới Ban lãnh đạo khu BT Sao La Thừa Thiên Huế, Ủy ban nhân dân các xã và các cơ quan, đơn vị trong tỉnh đã giúp đỡ trong quá trình điều tra và cung cấp số liệu tạo điều kiện thuận lợi cho tác giả thực hiện luận văn.

Tác giả xin chân thành cảm ơn ban lãnh đạo cùng các đồng nghiệp trường THPT Tô Hiệu huyện Vĩnh Bảo thành phố Hải Phòng đã luôn động viên, khích lệ, tạo mọi điều kiện thuận lợi nhất để tôi hoàn thành khoá học và luận văn.

Cuối cùng tôi xin gửi lời cảm ơn tới tất cả người thân, gia đình, bạn bè, những người luôn sát cánh, tạo điều kiện giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu.

Xin trân trọng cảm ơn!

Hà Nội, ngày tháng năm 2018

Nguyễn Thị Đẹp

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

Chữ viết tắt	Viết đầy đủ
B	Cây thân bụi
BP	Bộ phận
BTTN	Bảo tồn thiên nhiên
CD	Công dụng
DS	Dạng sống
EV	Nguy cấp
G	Thân gỗ
IUCN	Danh lục các loài có nguy cơ bị đe dọa của hiệp hội bảo tồn thiên nhiên quốc tế
KBT	Khu bảo tồn
MTS	Môi trường sống
NXB	Nhà xuất bản
THPT	Trung học phổ thông
VU	Sắp nguy cấp
WHO	Tổ chức Y tế Thế giới
WWF	Quỹ quốc tế bảo vệ thiên nhiên

MỤC LỤC

Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn	ii
Danh mục các chữ viết tắt	iii
Mục lục.....	iv
Danh mục các bảng.....	vi
Danh mục các biểu đồ.....	vii
Danh mục các hình.....	viii
ĐẶT VẤN ĐỀ	1
CHƯƠNG 1. TỔNG QUAN VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU VÀ ĐIỀU KIỆN TỰ NHIÊN VÀ KINH TẾ - XÃ HỘI KHU VỰC NGHIÊN CỨU	4
1.1. Tổng quan vấn đề nghiên cứu	4
1.1.1. Tình hình nghiên cứu cây thuốc ở trên Thế giới.....	4
1.1.2. Tình hình nghiên cứu cây thuốc ở Việt Nam.....	8
1.1.3. Tình hình nghiên cứu tri thức và kinh nghiệm sử dụng cây thuốc của các dân tộc tại KBT Sao La, Thừa Thiên Huế	12
1.2. Điều kiện tự nhiên - kinh tế - xã hội khu vực nghiên cứu.....	12
1.2.1. Điều kiện tự nhiên tại KBT Sao La.....	12
1.2.2. Điều kiện kinh tế - xã hội	15
1.2.3. Cơ sở hạ tầng, văn hóa, giáo dục	16
CHƯƠNG 2. MỤC TIÊU, ĐỐI TƯỢNG, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	18
2.1. Nội dung nghiên cứu	18
2.2. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu.....	18
2.2.1. Đối tượng nghiên cứu.....	18
2.2.2. Phạm vi nghiên cứu.....	18
2.3. Phương pháp nghiên cứu.....	18
2.3.1. Phương pháp nghiên cứu đa dạng tài nguyên cây thuốc tại Khu BT Sao La.....	18
2.3.2. Phương pháp xây dựng đề xuất các biện pháp bảo tồn tài nguyên cây thuốc cho khu vực nghiên cứu.....	21

CHƯƠNG 3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN.....	22
3.1. Xây dựng danh lục cây thuốc thuộc ngành Ngọc lan (Magnoliophyta) tại khu bảo tồn Sao La, tỉnh Thừa Thiên Huế.....	22
3.2. Đa dạng tài nguyên cây thuốc ở khu Khu BT Sao La, tỉnh Thừa Thiên Huế.....	22
3.2.1. Đa dạng taxon thực vật làm thuốc tại khu vực nghiên cứu.....	22
3.2.2. Đa dạng về dạng sống của các loài cây thuốc.....	27
3.2.3. Các loài có nguy cơ bị đe dọa quý hiếm tuyệt chủng	29
3.2.4. Đa dạng về bộ phận sử dụng làm thuốc	30
3.2.5. Mô tả một số loài cây thuốc tại KBT Sao La, Thừa Thiên Huế ...	33
3.3. Đề xuất các giải pháp bảo tồn các loài cây thuốc tại KBT Sao La, Thừa Thiên Huế	44
3.3.1. Tình hình khai thác và sử dụng tài nguyên cây thuốc tại KBT Sao La, Thừa Thiên Huế	44
3.3.2. Các mối đe dọa đối với tài nguyên cây thuốc	
3.3.3. Các giải pháp bảo tồn.....	46
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	47
CÔNG TRÌNH CỦA TÁC GIẢ ĐÃ CÔNG BỐ LIÊN QUAN	
ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN VĂN	49
TÀI LIỆU THAM KHẢO	50
PHỤ LỤC	55

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 3.1. Sự đa dạng về họ, chi, loài cây thuốc tại khu vực nghiên cứu	22
Bảng 3.2. Các họ đa dạng nhất về cây thuốc của ngành Ngọc lan ở khu bảo tồn Sao La	24
Bảng 3.3. Các chi đa dạng nhất về cây thuốc của ngành Ngọc lan ở khu bảo tồn Sao La	26
Bảng 3.4. Đa dạng về dạng cây của các loài cây thuốc được sử dụng ở khu bảo tồn Sao La	27
Bảng 3.5. Các loài cây thuốc có nguy cơ bị đe dọa tuyệt chủng ở Khu bảo tồn SdoạLa, tỉnh Thừa Thiên Huế.....	29
Bảng 3.6. Đa dạng trong các bộ phận được sử dụng làm thuốc	31

DANH MỤC BIỂU ĐỒ

Biểu đồ 3.1. Sự đa dạng về họ, chi, loài cây thuốc tại khu vực nghiên cứu...	23
Biểu đồ 3.2. Các họ đa dạng nhất về cây thuốc của ngành Ngọc lan ở khu bảo tồn Sao La	25
Biểu đồ 3.3. Các chi đa dạng nhất về cây thuốc của ngành Ngọc lan ở khu bảo tồn Sao La.....	26
Biểu đồ 3.4. Biểu đồ thể hiện dạng thân của các cây thuốc ở khu bảo tồn Sao La.....	28
Biểu đồ 3.5. Đa dạng về các bộ phận của cây được sử dụng làm thuốc.....	31

DANH MỤC HÌNH

Hình 1.1. Bản đồ Khu bảo tồn Sao La Thừa Thiên Huế.....	13
Hình 3.1. Ba gác lá to (<i>Rauvolfia cambodiana</i> Pierre ex Pitard).....	34
Hình 3.2. Bình vôi hoa đầu (<i>Stephania cephantha</i> Hayata)	35
Hình 3.3. Đẳng sâm (<i>Codonopsis javanica</i> (Blume) Hook.f.)	36
Hình 3.4. Gừng gió (<i>Zingiber zerumbet</i> (L.) J.E.Sm).....	39
Hình 3.5. Sên mật (<i>Madhuca pasquieri</i> (Dubard) H.J. Lam)	40
Hình 3.6. Khôi tía (<i>Ardisia silvestris</i> Pitard)	41
Hình 3.7. Kim Cang lá quế (<i>Smilax corbularia</i> Kunth Subsp).....	42
Hình 3.8. Thiên nhiên kiện (<i>Homalomena occulta</i> (Lour.) Schott).....	44